

Justitiedepartementet

Yttrande över promemorian **Stärkt skydd för valhemligheten**

Eskilstuna kommun har fått tillfälle att yttra sig över promemorian *Stärkt skydd för valhemligheten*, er beteckning Ju2018/00824/L6. Kommunen har beviljats förlängd remisstid till och med den 13 april 2018. Eskilstuna kommun lämnar följande yttrande.

Skärpta krav på skyddet av valsedlar

Eskilstuna kommun var en av de remissinstanser som avstyrkte förslaget från 2015 års vallagsutredning att placera valsedlarna innanför valskärmarna. De huvudsakliga argumenten mot förslaget var att genomflödet av väljare skulle ha påverkas avsevärt då valförrättarna skulle ha behövt kontrollera ordningen bland valsedlarna mellan varje väljare. Det skulle ha lett till köbildning och ett långsammare röstningsförfarande. Eskilstuna kommun såg också ökade svårigheter för partierna att lägga ut namnvalsedlar, samt kontrollera åtgången och ordningen bland dessa, om valsedlarna placerats bakom valskärmen.

Ett dilemma för röstmottagarna är att de ansvarar för att hålla ordning bland valsedlarna, samtidigt som valhemligheten ska värnas genom att väljarna ska ges möjlighet att i lugn och ro välja valsedlar. Eskilstuna kommun vill därför poängtera att valhemligheten, med ett fåtal undantag till exempel vid budröstning, avgörs bakom valskärmen.

Förslaget att valsedlarna ska läggas ut på en avskärmad plats innebär inte lika stor påverkan på valadministrationen och röstningsförfarandet som det tidigare förslaget. Det innebär exempelvis inte lika höga kostnader och risken för sabotage bedöms vara mindre, men även promemorians förslag försvårar möjligheten för röstmottagarna att ha tillsyn över att det finns valsedlar i valsedelsställen och att ordning råder i ställen. Även partiföreträdarnas möjligheter att kontrollera att valsedlarna tillhandahålls på rätt sätt begränsas något. Risken för sabotage bedöms vara mindre än om valsedlarna hade placerats innanför valskärmarna, men risken för att valsedlar flyttas om eller att egentillverkade valsedlar läggs ut kvarstår. Det krävs därför att röstmottagarna kontrollerar ordningen bland valsedlarna regelbundet. Eskilstuna kommuns bedömning är att den kontrollen kommer att gå snabbare och inte behöver vara lika frekvent jämfört med vad som skulle ha varit fallet om valsedlarna placerats bakom valskärmen, men att den ändå kommer att ta mer tid än vad som är fallet idag. Det kan

leda till olägenheter och irritation hos väljarna då risken för köbildning och ett långsammare röstningsförfarande ökar. Detta blir särskilt påtagligt i större valdistrikt, men framförallt i de röstningslokaler för förtidsröstning som under sista veckan före valdagen tar emot ett stort antal väljare.

Det som framförs ovan ska ställas mot att väljare kan känna obehag med dagens system då det kan upplevas som att de inte får vara ifred då de tar sina valsedlar. Det finns dock en uppenbar risk att valhemligheten ifrågasätts då röstmottagarna måste göra täta kontroller av valsedlarna och då kan upplevas få kunskap om vilka valsedlar som har haft störst åtgång.

Eskilstuna kommun delar den uppfattning som tidigare framförts från bland annat Valmyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) att nuvarande valsedelssystem bör ses över i sin helhet och att ett förenklat och förbättrat system, om möjligt, bör vara på plats inför de allmänna valen år 2022. Eskilstuna kommun välkomnar att den frågan bereds i Regeringskansliet.

Det är av mycket stor vikt att upprätthålla förtroendet för valsystemet. Även om dagens system fungerar bra, är väljarens upplevelse och förtroende för röstningsförfarandet central. I avvaktan på ett nytt system för valsedlar tillstyrker Eskilstuna kommun promemorians förslag om att valsedlarna ska läggas ut på en avskärmad plats.

En nackdel som har lyfts fram med det nya förslaget är att det på vissa röstmottagningsställen kan vara svårt att hitta lämplig en plats för placering av valsedlarna. Eskilstuna kommun konstaterar att så kan vara fallet, men att det ändå är ett rimligt krav att ställa vid valet av röstmottagningsställen. Valnämnden behöver inför varje val inventera vilka lokaler som är lämpliga för röstmottagning och just det här kriteriet bör gå att tillmötesgå.

Stärkt valhemlighet genom bättre möjlighet att personrösta

Eskilstuna kommun tillstyrker promemorians förslag om ändringar i vallagen innebärande att det ska bli enklare att personrösta på anmälda kandidater på blanka och partimarkerade valsedlar.

Ikraftträdande och konsekvenser

Eskilstuna kommun delar promemorians förslag att ändringarna bör göras så att den nya lagstiftningen tillämpas vid valet till Europaparlamentet 2019. I händelse av ett omval eller extra val under perioden fram till valet till Europaparlamentet, är det dock önskvärt att nuvarande lagstiftning ska fortsätta gälla, åtminstone i den del som avser tillhandahållandet och skyddet av valsedlar.

Enligt vallagen ska val till Europaparlamentet hållas i april, maj, juni eller juli månad. Eskilstuna kommun föreslår därför att lagändringarna ska träda ikraft den 1 april 2019 istället för den 1 oktober 2018. Förutsatt att beslutet om lagändringen fattas i god tid hinner valadministrationen planera för de förändrade förutsättningarna för

Europaparlamentsvalet, men att hantera ny lagstiftning i arbetet med att genomföra ett snabbt omval kan försvåra möjligheterna att genomföra omvalet på ett bra sätt.

Eskilstuna kommun förutsätter att finansieringsprincipen tillämpas fullt ut.
